

Toidu- ja söödaohutuse nõuete lihtsustamise omnibus

Otsuse ettepanek koordineerimiskogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 30.01.2026

KOKi esitamise tähtpäev 04.03.2026

VV esitamise tähtpäev 12.03.2026

Vastutav ministeerium: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Kaasvastutajad: Sotsiaalministeerium, Kliimaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Välisministeerium, Justiits- ja Digiministeerium

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTs § 152¹ lg 1 p 1);

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTs § 152¹ lg 1 p 2);

Seisukoha võtmist peab oluliseks peaminister või minister (VVS § 20¹ lg 2);

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas 16. detsembril 2025 meetmepaketi (omnibusi), mille eesmärk on ELi toidu- ja söödaohutuse alaste õigusaktide ühtlustamine ja lihtsustamine.

Peamiste kavandatud meetmete hulka kuuluvad:

- bio-pestitsiidide turulepääsu menetluste kiirendamine, et tagada põllumajandustootjatele terviklik tööriistakast põllukultuuride kaitseks;
- pestitsiidide ja biotsiidide uuendamise menetluste muutmine sihitumaks, tõhusamaks ja kiiremaks;
- kooskõlas põllumajanduse visiooniga töötamine selle nimel, et viia impordi tootmisstandardid pestitsiidijääkide osas vastavusse käimasoleva mõjuhinna tulumustega, tagamaks võrdsed konkurentsitingimused;

- sööda lisaainete lubade uuendamise kohustuse leevendamine ja sööda lisaainete märgistamise digitaliseerimine;
- fermentatsioonitoodete turulepääsu hõlbustamine;
- ametlike laborite akrediteerimisreeglite lihtsustamine;
- praktilisema lähenemise rakendamine taimsete toodete piirikontrollis;
- veiste spongioosse entsefalopaatia (BSE) seire- ja riskimaandamisnõuete kohandamine kooskõlas teaduslike teadmistega.

Toidu- ja söödaohutuse nõuete lihtsustamise omnibus koosneb kolmest seadusandlikust ettepanekust, mis hõlmavad järgmisi muudatusi:

1. **Määruse ettepanek (COM (2025) 1020)**, millega pikendatakse kehtivas biotsiidide turulelaskmist ja kasutamist reguleerivat määruses (EL) 528/2012 olemasolevate biotsiidide toimeainete andmekaitseperioodi. Ettepanekuga nähakse ette, et andmekaitse kehtib kuni 31. detsembrini 2030 kõigi andmete suhtes, mis on esitatud olemasolevate toimeainete/tooteliikide kombinatsioonide hindamiseks ja mis olid veel läbivaatamisel 7. juunil 2018.
2. **Direktiivi ettepanek (COM (2025) 1021)**, millega kaotatakse direktiivis 98/58/EÜ (loomade heaolu farmis) loomapidajatele kehtestatud kohustus pidada eraldi arvestust surnud loomade ja veterinaarravimite kasutamise kohta, kuivõrd samasisuline arvestuse pidamise nõue tuleneb juba loomade tervise määrusest (EL) 2016/429 ja veterinaarravimeid käsitlevast määrusest (EL) 2019/6. Ettepanekuga muudetakse ka direktiivi 2009/128/EÜ (pestitsiidide säästev kasutamine), et võimaldada liikmesriikidel teha üldine erand taimekaitsevahendite kasutamiseks teatavat tüüpi mehitamata õhusõidukitega (droonidega). Komisjonile antakse volitus määrata delegeeritud õigusaktidega droonitüübid, mille suhtes erandit võib kohaldada.
3. **Määruse ettepanek (COM (2025) 1030)**, millega muudetakse järgmisi määrusi seoses toidu- ja söödaohutuse nõuete lihtsustamise ja tugevdamisega:
 - 3.1 **Määrust (EL) 999/2001**, millega sätestatakse transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate (TSE) ennetamise, tõrje ja likvideerimise eeskirjad, muudetakse, et anda komisjonile volitus võtta ELi toimimise lepingu artikli 290 alusel vastu delegeeritud õigusakte. Sellega võimaldatakse paindlikult ja kiiremini muuta määruse lisasid ning täpsustada sätteid, mis käsitlevad TSE-de järelevalvet, määratletud riskimaterjali (SRM) ja loomset päritolu tooteid. Muudatusega tagatakse, et TSE-de kontrollimeetmed püsivad teaduspõhised, ajakohased ja proportsionaalsed ning vastavad rahvusvahelistele standarditele, vähendades samal ajal ebavajalikku halduskoormust.
 - 3.2 **Määrust (EL) 1829/2003** (geneetiliselt muundatud toit ja sööt) täpsustatakse seoses fermenteeritud toodetega, mille tootmisel kasutatakse geneetiliselt muundatud mikroorganisme (GMM). Selgitatakse, et juhul kui fermenteeritud

lõpptootes esinevad tehniliselt vältimatud abiainena kasutatud GMMi jäägid (nt rekombinantne DNA), kuid need ei kujuta endast terviseriski ega oma lõpptootes tehnoloogilist funktsiooni, ei käsitleta sellist toitu ega sööta GMMidest toodetud GM-toidu või -söödana määruse (EL) 1829/2003 tähenduses. Hinnang selle kohta, kas fermenteeritud lõpptootes esineval abiainena kasutatud GMMi jäägil on mõju tervisele või tehnoloogiline funktsioon lõpptootes, antakse vastava valdkondliku õigusakti (nt toiduensüümide, sööda lisaainete või muude eriregulatsioonide) alusel.

- 3.3 **Määrust (EL) 1831/2003** (sööda lisaained) muudetakse, et lihtsustada sööda lisaainete lubade uuendamise ja kehtivate lubade muutmise menetlusi. Muudatustega vähendatakse ettevõtjate ning menetluses osalevate liikmesriikide ja Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) halduskoormust, eelkõige seoses loa pikendamise nõuetega. Samuti nähakse ette võimalus muuta teatavad märgistamisnõuded paindlikumaks, sealhulgas võimaldada digitaalse märgistamise kasutamist sellise teabe esitamisel, mis ei ole otseselt seotud sööda ohutusega.
- 3.4 **Määrusi (EL) 852/2004 ja 853/2004** (toiduhügieen) muudetakse, et lihtsustada liikmesriikide kohustust teavitada komisjoni siseriiklikest hügieeninõuetest. Edaspidi toimub selliste siseriiklike meetmete teavitamine tehniliste normide teabesüsteemi (TRIS) kaudu, vähendades halduskoormust ja parandades teabevahetuse tõhusust.
- 3.5 **Määrust (EL) 396/2005** (pestitsiidijääkide piirnormid) muudetakse, et täpsustada imporditud toodetele kohaldatavate jääkide piirnormide käsitlust ja vältida ebaõiget arusaama, nagu kehtiks imporditud toodetele ELi toodetest erinevad toiduohutuse standardid. Sel eesmärgil tunnistatakse kehtetuks mõiste „impordile kehtestatav jääkide piirnorm“ ning rõhutatakse, et kolmandatest riikidest pärit toodete puhul lähtutakse kolmanda riigi heast põllumajandustavast, tingimusel et tagatud on samaväärne ohutuse tase. Samuti nähakse ette võimalus hinnata üksikjuhtumipõhiselt pika säilivusajaga toodete turustamise jätkamist pärast uute madalamate piirnormide kehtestamist, et vähendada toidukadu. Lisaks võimaldatakse teatavate varem pestitsiididena kasutatud toimeainete puhul kehtestada alaliselt madala tarbimisega toodetele piirnormid seireandmete alusel, vältides ebaproportsionaalselt kulukat ajutiste piirnormide korduvat läbivaatamist.
- 3.6 **Määruses (EL) 1099/2009** (loomade heaolu tapmisel) kaotatakse kohustus esitada komisjonile eraldi iga-aastane aruanne haiguspuhangute või muude põhjuste tõttu toimunud loomade hukkamiste kohta. Muudatusega välditakse dubleerimist, kuna sama teave kajastub juba määruse (EL) 2017/625 alusel esitatavates ametlike kontrollide aruannetes. Alles jääb üldine loomade heaolu käsitlev aruandlus, vähendades liikmesriikide pädevate asutuste halduskoormust, ilma et see kahjustaks loomade heaolu kaitse taset.

3.7 Määrust (EL) 1107/2009 (taimekaitsevahendid) muudetakse, et lihtsustada ja kiirendada eelkõige biotõrje ja madala riskiga toimeainete turulepääsu. Ettepanekuga kehtestatakse biotõrje toimeainete õiguslik määratlus ning nähakse ette nende prioriteetne hindamine ja loa andmine. EFSA-le antakse võimalus tegutseda vajaduse korral referentasutusena ning liikmesriikidel võimaldatakse anda ajutisi lube biotõrjeainetel põhinevatele toodetele pärast EFSA positiivset eelhinnangut. Kolme tsooni süsteem asendatakse ühtse tsooniga ning tähtaegade ületamisel rakendub vaikiv loa andmine. Biotõrjeaineid sisaldavate toodete puhul kaotatakse põllumajandustootjate arvestuse pidamise kohustus.

Lisaks lihtsustatakse madala riskiga toimeainete määramist, täpsustatakse põhiaine mõistet ning võimaldatakse samal ainel olla nii põhiaine kui ka taimekaitsevahendi koostisosa. Toimeainete heakskiit muutub üldjuhul tähtsajatuks, säilitades sihipärase ja riskipõhise läbivaatamise võimaluse. Täpsustatakse erandite kohaldamist ning pikendatakse üleminekuperioode olemasolevate varude müügiks ja kasutamiseks. Samuti ühtlustatakse andmekaitse kestus ja selgitatakse teatavaid kasutus- ja menetlussätteid, et vähendada halduskoormust ja parandada õigusselgust.

3.8 Määrust (EL) 2017/625 muudetakse, et muuta ametlikud kontrollid paindlikumaks ja tõhusamaks. Edaspidi võimaldatakse ELi imporditavate taimede ja taimsete saaduste saadetiste jagamist osadeks enne kogu saadetise ametliku kontrolli lõppu, et vabastada need partiid, mille kontroll on lõpetatud, vältides tarbetuid viivitusi ja majanduslikku kahju, eelkõige kiiresti riknevate toodete puhul. Samuti muudetakse paindlikumaks laborite akrediteerimisnõudeid, võimaldades kasutada ka muid asjakohaseid laboristandardeid peale standardi EN ISO/IEC 17025. Sellega vähendatakse laborite akrediteerimis- ja personalikuluseid, ilma et see mõjutaks analüüsitulemuste usaldusväärsust.

3.9 Määrust (EL) 528/2012 muudetakse, et lihtsustada ja kiirendada biotsiidide lubade uuendamise menetlusi ning vähendada halduskoormust. Muudatustega muudetakse uuendamismenetlused sihitumaks ja tõhusamaks, eelkõige juhtudel, kus biotsiidi ohutus- ja riskiprofiil ei ole muutunud. Samuti vähendatakse teatavaid aruandlus- ja menetlusnõudeid ning parandatakse ELi-sisest ühtlustamist, säilitades kehtivad inimtervise, loomatervise ja keskkonnakaitse nõuded.

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? Ei

Kas nähakse ette uue asutuse loomine (järelevalvelised või muud asutused)? Ei

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? Ei

Eesmärgid

Eesmärk: Toidu- ja söödaohutuse nõuete lihtsustamise pakett on valdkondade ülene seadusandlik ettepanek, mis on suunatud ELi põllumajandus- ja toidusektori, rahva- ja taimetervise ning loomade heaolu raamistiku kaasajastamisele ja tõhustamisele. Selle eesmärk on vähendada halduskoormust, kiirendada uuendusi (eriti biotõrje ja väikese riskiga taimekaitsevahendite puhul) ning tagada sektoriteülene regulatiivne kooskõla. Algatus toob kaasa teatud lubade tähtsajutuse, lihtsustatud lubade ja andmemenetlused, suurema paindlikkuse ametlikes kontrollides ning laborite akrediteerimises. Lisaks tugevdab see tarbija ja keskkonnakaitset uue reegli kaudu, mis keelab ohtlike pestitsiidide jääkidega toodete importi.

Mõju ja sihtrühm

Mõju valdkonnad

Majandus

Ettevõtlus

Sihtrühm: Ettevõtted

Mõju sihtrühmale: algatuste majanduslik mõju ettevõtetele on valdavalt positiivne, väljendudes halduskoormuse ja menetluskulude vähenemises ning suuremas õiguskindluses, ilma et ohutusnõuded muutuksid. Algatustega kiireneb eelkõige biotõrje- ja madala riskiga taimekaitsevahendite, sööda lisaainete, biotsiidide ning teatavate fermenteeritud toodete turulepääs ning väheneb impordiga seotud tarbetu viivitus ja kaubakadu.

Halduskoormus

Kas lahendusega kaasneb mõju halduskoormusele? Jah

Kas ettevõtetele halduskoormus: kahaneb

Mõju sihtrühmale: Algatustega lihtsustatakse ja kiirendatakse loamenetlusi (nt biotõrje ja madala riskiga taimekaitsevahendid, sööda lisaained, biotsiidid), vähendatakse aruandlus- ja märgistamisnõudeid (sh digitaalse märgistamise võimaldamine) ning kaotatakse dubleerivaid kohustusi. See vähendab ettevõtjate haldus- ja menetluskulusid ning parandab turulepääsu prognoositavust.

Kas avaliku sektori töökoormus: kahaneb

Mõju sihtrühmale: Algatustega kaotatakse dubleerivad aruandlus- ja menetlusnõuded, lihtsustatakse loamenetlusi ning kasutatakse olemasolevaid teavitussüsteeme (nt TRIS). Kuigi mõnes valdkonnas (nt EFSA kaasamine hindamisse) toimub tööülesannete ümberjaotus, ei kaasne uusi püsivaid kohustusi ega töömahu kasvu. Tervikuna väheneb pädevate asutuste menetluskoormus.

Põllu-, metsa- ja kalamajandus ning toiduainetööstus

Sihtrühm: Põllumajandusettevõtted, toiduainetööstused

Mõju sihtrühmale: Algatusel on valdavalt positiivne majanduslik mõju põllumajandusele ja toiduainetööstusele, kuna see vähendab haldus- ja vastavuskulusid ning parandab tootmissisendite ja toodete kättesaadavust. Põllumajanduses kiireneb biotõrje- ja madala riskiga taimekaitsevahendite turulepääs ning väheneb arvestus- ja aruandluskoormus, sh biotõrjeainet sisaldavate toodete kasutamisel. Paindlikum käsitus pestitsiidijääkide piirnormide üleminekul aitab vältida saagi ja tooraine kadu ning vähendada majanduslikke kahjusid. Toiduainetööstuses lihtsustub fermenteeritud toodete, sealhulgas ensüümide ja lisaainete regulatiivne käsitus, väheneb lubade uuendamise ja märgistamisega seotud halduskoormus ning paraneb tarneahelate toimimine, eriti imporditavate ja kiiresti riknevate toodete puhul, toetades seeläbi sektori konkurentsivõimet ja innovatsiooni.

Riigivalitsemine

Riigieelarve

Kas lahendusega kaasneb mõju riigieelarve kuludele? Ei

Algatustega ei kaasne täiendavaid riigieelarvelisi kulusid. Muudatused on menetluslikud ja rakenduvad olemasolevate struktuuride, asutuste ja IT-süsteemide kaudu ning toovad pigem kaasa haldus- ja töökoormuse vähenemise, mitte uusi kulusid.

Kaasamine

Kaasata kõik asjassepuutuvad huvirühmad.